

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην αίθουσα 611 του Υπουργείου Ανάπτυξης (Γ.Γ. Εμπορίου) την 22 Απριλίου 1996, με την εξής σύνθεση :

Πρόεδρος: Κωνσταντίνος Λασσαδός.
Μέλη: Νικόλαος Σακελλαρόπουλος,
Βλάσιος Ασημακόπουλος,
Χαρίλαος Χάρακας,
Λεωνίδα Νικολούζος,
Μελίνα Μουζουράκη (εισηγήτρια),
Δημήτριος Τζουγανάτος.

Γραμματέας: Αλεξάνδρα-Μαρία Ταραμπίκου.

Τα λοιπά τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη, αν και προσκλήθηκαν, δεν παρευρίσκοντο στη συνεδρίαση λόγω κωλύματος.

Θέμα της συνεδριάσεως ήταν η **προηγούμενη γνωστοποίηση της συγκέντρωσης των επιχειρήσεων ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ και METROLIFE ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΩΗΣ ΑΕ**, η οποία γνωστοποιήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 4β του ν.703/1977, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού στις 22.12.1995.

Στη συνεδρίαση παρίσταντο (α) η "ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε" δια του πληρεξουσίου της δικηγόρου, κ. Μιχαήλ Γ. Μηνούδη και (β) η "METROLIFE ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΑΕ" δια των πληρεξουσίων της δικηγόρων, κ.κ. Κωνσταντίνου Α. Τομαρά και Σταματίου Μ. Ορφανάκου.

Στην αρχή της συνεδριάσεως το λόγο έλαβε η Γενική Εισηγήτρια της Γραμματείας της Επιτροπής, κα Σ. Καμπερίδου η οποία ανέπτυξε την εισήγηση της Υπηρεσίας και πρότεινε την έγκριση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης.

Στην συνέχεια έλαβαν τον λόγο οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των εταιριών που συμμετέχουν στην συγκέντρωση, οι οποίοι ανέπτυξαν τις απόψεις τους και έδωσαν πληροφορίες, εξηγήσεις και διευκρινίσεις σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Επιτροπής, για να ζητήσουν στο τέλος την έγκριση της συγκέντρωσης.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνήλθε σε Διάσκεψη την 6η Μαΐου 1996, στην αίθουσα 611 του Υπουργείου Ανάπτυξης (Γ.Γ. Εμπορίου), κατά την οποία, αφού έλαβε υπ' όψη της τα στοιχεία του φακέλλου, την Εισήγηση της Γραμματείας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τις απόψεις που διετύπωσαν, εγγράφως και προφορικώς, τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη συζήτηση της υποθέσεως την 22.4.1996 και τα υπομνήματα τα οποία αυτά προσκόμισαν,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ

I. Στις 22 Δεκεμβρίου 1995 γνωστοποιήθηκαν στην Επιτροπή Ανταγωνισμού η από 17.11.95 και η από 8.12.95 συμβάσεις ανταλλαγής μετοχών, η μεν πρώτη μεταξύ των εταιριών "ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε" ("Εμπορική Τράπεζα") και "METROLIFE ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΑΕ" ("Metrolife"), η δε δεύτερη μεταξύ των εταιριών "ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Α.Ε" ("Εμπορική Κεφαλαίου"), θυγατρικής της Εμπορικής Τράπεζας, και Metrolife. Όλες οι εταιρίες έχουν έδρα στην Αθήνα.

II Α. Η Εμπορική Τράπεζα δραστηριοποιείται στον τραπεζικό τομέα, ενώ εταιρείες του ομίλου της είναι χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρείες, βιομηχανικές, εκπαιδευτικές και εταιρείες παροχής υπηρεσιών στον ευρύτερο χρηματοοικονομικό τομέα. Η σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου της στις 28-6-95 είχε ως εξής: ασφαλιστικά ταμεία, δημόσιοι οργανισμοί, δήμοι και κοινότητες κατέχουν το 43,32% του μετοχικού κεφαλαίου ενώ άλλες τράπεζες, διάφορες εταιρείες και ιδιώτες μέτοχοι καθώς και θυγατρικές της εταιρείες κατέχουν το 56,68%. Ο μεγαλύτερος μέτοχος τη τράπεζας κατέχει μόνον το 9,25% του μετοχικού κεφαλαίου.

B. Η Εμπορική Κεφαλαίου είναι θυγατρική εταιρεία της Εμπορικής Τράπεζας στην οποία ανήκει το 100% του μετοχικού της κεφαλαίου. Παρέχει κυρίως οικονομικές και επενδυτικές συμβουλές και υπηρεσίες, εκπονεί μελέτες βιωσιμότητας, αγοράζει, διαχειρίζεται και πωλεί περιουσιακά στοιχεία για λογαριασμό της Εμπορικής Τράπεζας και τρίτων.

Γ. Η Metrolife δραστηριοποιείται στον ασφαλιστικό τομέα ζωής και είναι πολυμετοχική εταιρεία περιλαμβάνουσα στον όμιλο της και χρηματοοικονομικές εταιρείες. Είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών με ευρύτατη διασπορά μετοχών και δεν υπάρχει μέτοχος που να διαθέτει άμεσα ή έμμεσα μερίδιο ελέγχου. Μεγαλύτερος μέτοχος της METROLIFE αναφέρεται η Εμπορική Τράπεζα που διαθέτει το 14,25% του

μετοχικού κεφαλαίου. Εξάλλου, η METROLIFE AEZ με ποσοστό 30% και η METROINVEST με ποσοστό 19% συμμετέχουν στην εταιρεία διαχείρισεως αμοιβαίων κεφαλαίων XIOS METRO ΑΕΔΑΚ η οποία ελέγχεται από τον Όμιλο Βαρδινογιάννη. Η METROLIFE επίσης συνεργάζεται με την XIOS BANK, βάσει σχετικών συμβάσεων, για την ασφάλιση των καταθετών και δανειοληπτών στεγαστικών δανείων, την ασφάλιση του προγράμματος XIOS AUTO και τη διάθεση της πιστωτικής κάρτας XIOS BANK VISA από το δίκτυο πωλήσεων της METROLIFE.

III. Αντικείμενο της από 17.11.95 σύμβασης μεταξύ της Εμπορικής Τράπεζας και της Metrolife, η οποία εγκρίθηκε από τα διοικητικά συμβούλια των συμβαλλομένων εταιριών στις 28.11.95, ήταν η μεταβίβαση στη Metrolife των ονομαστικών μετοχών της εταιρίας "Ανώνυμη Εταιρία Γενικών Ασφαλειών ΙΟΝΙΚΗ" ("Ιονική"), αξίας 4.362.000.000 δρχ., των οποίων την κυριότητα είχε η Εμπορική Τράπεζα και αντιστοιχούσαν στο 72,70% του μετοχικού κεφαλαίου της Ιονικής. Εξάλλου, με την σύμβαση που υπογράφηκε στις 8.12.95 μεταξύ της Εμπορικής Κεφαλαίου και της Metrolife και εγκρίθηκε την ίδια ημέρα από τα διοικητικά συμβούλια των συμβαλλόμενων εταιριών, συμφωνήθηκε η μεταβίβαση στη Metrolife των ονομαστικών μετοχών της Ιονικής Ζωής, αξίας 1.560.000.000 των οποίων την κυριότητα είχε η Εμπορική Κεφαλαίου και αντιστοιχούσαν στο 25,98% της μετοχικού κεφαλαίου της Ιονικής.

Για τη μεταβίβαση των μετοχών αυτών, συμφωνήθηκε μεταξύ των μερών η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Metrolife με την κεφαλαιοποίηση του χρέους αυτής προς την Εμπορική Τράπεζα και την Εμπορική Κεφαλαίου, η συγχώνευση της Metrolife με την Ιονική Ζωής με απορρόφηση και στη συνέχεια η μεταβίβαση, ως αντάλλαγμα για την απόκτηση των μετοχών, από τη Metrolife στη μεν Εμπορική Τράπεζα του 72,70%, στη δε Εμπορική Κεφαλαίου του 26% των νέων μετοχών που θα εκδοθούν μετά τη συγχώνευση με απορρόφηση της Ιονικής.

Ως αποτέλεσμα όλων των ανωτέρω πράξεων η Εμπορική Τράπεζα θα αποκτήσει ποσοστό 39,3% του Μετοχικού Κεφαλαίου και η Εμπορική Κεφαλαίου 11,13% και, συνεπώς, ο όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας αποκτά το 50,43% του μετοχικού κεφαλαίου, δηλ. τον έλεγχο της διευρυμένης Metrolife. Συνεπώς, οι συμφωνίες αυτές συνιστούν συγκέντρωση επιχειρήσεων με την έννοια του άρθρου 4 παρ.2β του ν.703/77, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, η δε υλοποίηση της συγκέντρωσης τελεί υπό την αίρεση έγκρισής της από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, αν κριθεί ότι υπάρχει στη διαδικασία προληπτικού ελέγχου.

III. Σύμφωνα με στοιχεία, τα οποία συνέλεξε η Γραμματεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού και περιλαμβάνονται στην από 29.3.96 και με αριθμό 929 εισήγησή της ο κύκλος εργασιών του Ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας ανέρχεται στα 477.207.010.609 δρχ. και του ομίλου της Metrolife σε 6.573.021.984 δρχ. Κατά συνέπεια, πληρούται το κριτήριο του κύκλου εργασιών των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων, σύμφωνα με το άρθρο 4β παρ.1 του ν/703/77, ο υπολογισμός του οποίου εξειδικεύεται όσον αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα και τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις στο άρθρο 4στ παρ.4 εδάφια α και β αντίστοιχα του ίδιου νόμου, και η εξεταζόμενη συγκέντρωση εμπίπτει στις ρυθμίσεις του άρθρου 4β του ν.703/77 και έπρεπε να γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Ειδικότερα, η γνωστοποίηση της συγκέντρωσης από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις έγινε στις 22.12.95, δηλαδή εντός της προβλεπόμενης στο άρθρο 4β παρ.1 ν.703/77 προθεσμίας των δέκα εργασίμων ημερών, η οποία αρχίζει, σύμφωνα με τις ερμηνευτικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα (240 επ.ΑΚ) από την επομένη της ημέρας όπου έγινε το γεγονός που αποτελεί την αφετηρία της. Η αφετηρία, δε, για την έναρξη της προθεσμίας στην κρινόμενη συγκέντρωση είναι, αντίθετα με την άποψη που διατυπώνεται στην εισήγηση της Γραμματείας, η 8.12.1995, ημερομηνία κατά την οποία υπογράφηκε και εγκρίθηκε από τα διοικητικά συμβούλια των συμβαλλόμενων εταιρειών η σύμβαση ανταλλαγής μετοχών μεταξύ της Εμπορικής Κεφαλαίου και της Metrolife, αφού αυτή είναι η συμφωνία με τη σύναψη της οποίας εξασφαλίζεται πραγματικά ο έλεγχος της Metrolife από τον όμιλο της Εμπορικής Τράπεζας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η κρινόμενη συγκέντρωση πρέπει να εξετασθεί με βάση τα άρθρα 4β-4ετου νόμου αυτού.

IV. Οι αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται κατά κύριο λόγο οι δύο όμιλοι και που λαμβάνονται υπόψη για την κρινόμενη συγκέντρωση είναι ο κλάδος χρηματιστηριακών υπηρεσιών, με σχετική γεωγραφική αγορά την ελληνική επικράτεια και ο ασφαλιστικός κλάδος με τις ειδικότερες διακρίσεις που αναφέρονται στη συνέχεια.

Στον ασφαλιστικό κλάδο μπορούμε να διακρίνουμε τρεις ξεχωριστές σχετικές αγορές προϊόντων, την αγορά πρωτασφαλειών ζωής, την αγορά γενικών πρωτασφαλίσεων (που περιλαμβάνει τις ασφαλίσσεις πυρός, αυτοκινήτων, μεταφορών, προσωπικών ατυχημάτων, πλοίων και αεροσκαφών, γενικής αστικής ευθύνης, πιστώσεων και εγγυήσεων, νομικής

προστασίας, βοήθεια, κεφαλαιοποίησης και λοιποί κλάδοι) και την αγορά αντασφαλίσεων. Η διάκριση αυτή ακολουθείται και από την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σειρά πρόσφατων αποφάσεων της βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 4064/89 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων.

Σχετική γεωγραφική αγορά όσον αφορά τις ασφάλειες ζωής και τις γενικές ασφαλίσεις, εκτός του κλάδου πλοίων και αεροσκαφών, που αναλύεται στη συνέχεια, λαμβάνεται η ελληνική επικράτεια, παρόλο που οι καταναλωτές έχουν από 1.1.96 τη δυνατότητα να ασφαλιζονται σε εταιρεία εγκατεστημένη σε οποιοδήποτε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι καταναλωτές για πρακτικούς λόγους (όπως για παράδειγμα η πληρωμή σε ξένο νόμισμα, προστασία από την εποπτεύουσα αρχή της ξένης χώρας, μη λειτουργία της σχέσης πελάτη ασφαλιστή κ.α.) απευθύνονται σε ασφαλιστικές εταιρείες εγκατεστημένες στην Ελλάδα, η αγορά οριοθετείται γεωγραφικά στα εθνικά όρια.

Εξάλλου η σχετική γεωγραφική αγορά των αντασφαλίσεων είναι διεθνής αφού οι αντασφαλίσεις μεταξύ των ασφαλιστικών εταιρειών γίνονται με ξένες ασφαλιστικές εταιρείες που ασκούν δραστηριότητα σε διεθνή κλίμακα και επιδιώκουν τον υπερεθνικό επιμερισμό του ασφαλιστικού κινδύνου. Σε κοινοτικό επίπεδο, η παροχή υπηρεσιών από αντασφαλιστές είναι ελεύθερη ήδη από το 1964 με βάση την οδηγία (ΕΟΚ) 64/255.

Ειδικότερα για τον κλάδο των ασφαλίσεων πλοίων και αεροσκαφών, ως σχετική γεωγραφική αγορά προσδιορίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι πελάτες αυτού του τύπου ασφαλειών είναι σχετικά μεγάλες εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε περισσότερες από μία χώρες και έχουν, ως εκ τούτου, την δυνατότητα να συνάψουν ασφαλιστικές συμβάσεις με εταιρείες σε άλλες χώρες. Εξάλλου, στη δεύτερη κοινοτική οδηγία της 22.6.1988 για τις γενικές ασφαλίσεις γίνεται διάκριση για τους “μεγάλους κινδύνους” (σιδηροδρομικά οχήματα, αεροσκάφη, πλοία, μεταφερόμενα εμπορεύματα) και προβλέπεται το δικαίωμα των ασφαλιστικών εταιριών να παρέχουν τις υπηρεσίες τους ελεύθερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το κράτος που είναι εγκατεστημένες, χωρίς επιπρόσθετη άδεια ή υποχρέωση εγκατάστασης στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου θα παρασχεθούν οι σχετικές υπηρεσίες.

Με βάση τα στοιχεία που προσκόμισαν οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις και τα στοιχεία που συνέλεξε η Γραμματεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού το μερίδιο

αγοράς των επιχειρήσεων που αφορά η συγκέντρωση ανέρχεται για το έτος 1994 για στη μεν αγορά των πρωτασφαλειών ζωής στο 4,3% (Metrolife 2,7%, ΙΟΝΙΚΗ 1%, και ΦΟΙΝΙΞ Γ.Α.Ε, που ανήκει εξίσου στον όμιλο της Εμπορικής Τράπεζας, 0,6%), για την αγορά των γενικών ασφαλίσεων στο 7,1% (Metrolife 0,6%, Ιονική 0,2% και ΦΟΙΝΙΞ 6,3%), για την αγορά των αντασφαλίσεων στο 2,5% (Metrolife 0,15, Ιονική 0,8% και Φοίνιξ 1,56%) και για την αγορά των χρηματιστηριακών συναλλαγών για το έτος 1995 στο 3,55% (Metrolife 1,88%, Εμπορική Χρηματιστηριακή, που ανήκει στον Όμιλο της Εμπορικής Τράπεζας, 1,67%).

Εξάλλου, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος εάν οι ειδικότεροι κλάδοι που περιλαμβάνονται στη σχετική αγορά των γενικών ασφαλίσεων αποτελούν ξεχωριστές αγορές, αφού ακόμα και σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων για όλους τους επιμέρους κλάδους θα ήταν μικρά, με την εξαίρεση του κλάδου της ασφάλισης πλοίων και αεροσκαφών, όπου θα δημιουργείτο μεν επηρεαζόμενη αγορά με μερίδιο 18,53% στην εθνική αγορά, θα αντιστοιχούσε όμως σε 0,5% στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ορίστηκε ως σχετική γεωγραφική αγορά.

VI. Για τη νομική εκτίμηση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης με βάση τα στοιχεία που προσκόμισαν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις και η Γραμματεία συνεκτιμώνται τα εξής:

α. Τα μερίδια αγοράς που προκύπτουν από τη συγκέντρωση, όπως αναλυτικά αναφέρονται στην παρ.V, είναι μικρά και δε σηματοδοτούν καταρχήν δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης και τελικώς περιορισμό του ανταγωνισμού.

β. Υπάρχουν ανταγωνιστές με σημαντικά μεγαλύτερα μερίδια αγοράς στις ασφάλειες ζωής και στις γενικές ασφαλίσεις, οι οποίοι έχουν το ίδιο εύρος προϊόντων, την αυτή καθετοποίηση, διαθέτουν μεγάλο μέρος των γενικών τους εξόδων σε διαφημιστική δαπάνη και γενικότερα δημιουργούν συνθήκες έντονου ανταγωνισμού.

γ. Ο δυνητικός ανταγωνισμός αναμένεται εξίσου έντονος αφού η απελευθέρωση της σχετικής αγοράς και το νομοθετικό πλαίσιο των ασφαλίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να οδηγήσει στην είσοδο ξένων ασφαλιστικών εταιρειών στην Ελλάδα, κυρίως μέσω εξαγορών ή συγχωνεύσεων. Επίσης αναμένεται να αναπτυχθεί ο θεσμός των τραπεζοασφαλειών (BANKING ASSURANCE) όπου τραπεζικά προϊόντα θα

μπορούν να πωλούνται από τις ασφαλιστικές εταιρείες και το αντίστροφο, γεγονός που εξασφαλίζει μεγαλύτερη πελατεία και στους δύο τομείς με ταυτόχρονη μείωση του κόστους εργασίας. Ο νέος θεσμός αναμένεται να αυξήσει το μέγεθος της ασφαλιστικής αγοράς η οποία εκτιμάται ότι έχει μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης για την ελληνική αγορά.

δ. Όσον αφορά την σχετική αγορά χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ο υπάρχων αλλά και ο δυνητικός ανταγωνισμός είναι έντονος και δεν εκτιμάται ότι θα επηρεασθεί σημαντικά από την υπό εξέταση συγκέντρωση λαμβανομένου υπόψη και του χαμηλού μεριδίου(3%) των συγκεντρουμένων επιχ/σεων.

ε. Η απόκτηση του ελέγχου της METROLIFE από τον όμιλο της ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ αναμένεται να αυξήσει τον υπάρχοντα και δυνητικό ανταγωνισμό στην ασφαλιστική αγορά και ειδικότερα στις τρεις σχετικές αγορές προϊόντων (γενικές ασφαλίσεις, ασφάλειες ζωής, αντασφαλίσεις) καθώς και την σχετική αγορά χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Διαπιστώνει ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, με την οποία ο όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας αποκτά το 50,43% των μετοχών της εταιρείας Metrolife σύμφωνα με το άρθρο 4β του νόμου 703/77 όπως ισχύει, δεν περιορίζει σημαντικά τον ανταγωνισμό και, ως τούτου, δε συντρέχει λόγος απαγόρευσής της σύμφωνα με το νόμο.

Η απόφαση εκδόθηκε την 17η Μαΐου 1996.

Η παρούσα απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος

Η Εισηγήτρια

Κωνσταντίνος Λασσαδός

Μελίνα Μουζουράκη

Η Γραμματέας

Αλεξάνδρα Μαρία Ταραμπίκου